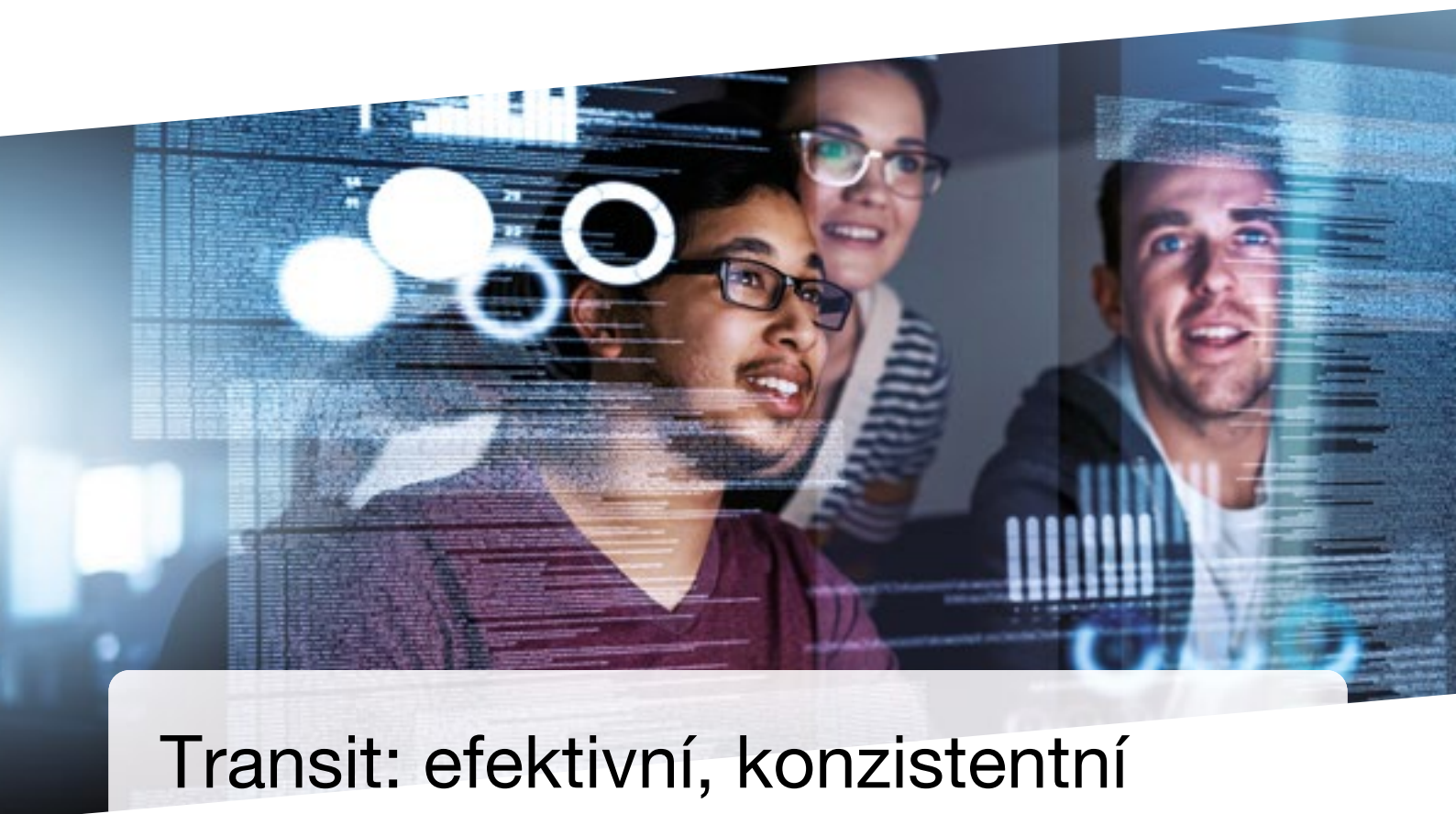

ToP

161

Transit: efektivní, konzistentní a kvalitní překlad

- ▶ Nižší náklady a menší časová náročnost na překlady a lokalizaci
- ▶ Rychlejší návratnost investice
- ▶ Pracovní platforma pro veškeré projekty v oblasti překladu a lokalizace ve všech formátech a ve všech jazycích
- ▶ Zajištění kontroly nad výsledky překladu a práce s terminologií
- ▶ Podpora standardních a výměnných formátů (např. pro projektové balíčky z SDL Trados, SDL WorldServer a MemoQ, XLIFF atd.)
- ▶ Flexibilní licenční modely (lokální licence, plovoucí licence, časově omezená licence, IaaS, SaaS)
- ▶ Celosvětová síť podpory
- ▶ Vysoká úroveň kvality překladu díky neustále dostupnému kontextu a terminologii
- ▶ Morfologická podpora pro více než 80 jazyků a jazykových variant
- ▶ Intuitivní práce s formátovacími znaky díky chytrému systému markupů
- ▶ Duální konkordantní vyhledávání jak ve výchozím, tak v cílovém jazyce
- ▶ Synchronizované náhledy pro všechny typy projektů
- ▶ Návrhy překladů z překladové paměti a systému strojového překladu ve stejném editoru
- ▶ Převod hlasového záznamu na text

www.star-group.net

paha@star-group.net

+420 233 355 377

+420 608 320 100

Obsah

Podzimní kalendář	4
Obrázek z obálky	4
SAVE THE DATE	4
Z translatologické bibliografie <i>I. Čeňková</i>	5
Kulatý stůl o dabingu	5
Jerónymovy dny 2026	7
Umění překladu: odkaz Jiřího Levého a aktuální trendy v translatologii (konference)	8
Konferenční tlumočení čeština-ukrajinština (kurz s mikrocertifikátem)	9
SOUND – soutěž o nejlepší diplomovou / bakalářskou práci v oboru translatologie (Zpráva o průběhu soutěže v roce 2026)	10
Širší nominace Ceny Josefa Jungmanna za rok 2025 (Obec překladatelů)	11
Cena Františka Filipovského za dabing – nominace 2026	12
Stanovisko překladatelských profesních organizací k návrhu státní kulturní politiky	13
18. Mše svatá za tlumočníky a překladatele u příležitosti svátku sv. Jeronýma	14
AI už teď píše lépe než většina lidí. Popíráním ani výsměchem to nezměníme. <i>P. Koubský</i>	15
Otevřený dopis k plánu zrušit Ústav translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy	19
K dění na ÚTRL <i>T. Svoboda</i>	20
Audiovizuální překlad poprvé na Šrámkově Sobotce	20
Pozvánka na podzimní jeronýmský výlet na zámek Vrchotovy Janovice <i>A. Šourková</i>	21
Jazyk v priestore: Linguistic landscape v preklade a komunikácii <i>H. Kubišová</i>	22
Dále vyšlo, nebo vyjde... <i>A. Šourková</i>	24

Podzimní kalendář

25.-26. 9.

Festival literárního překladu FLIP

<https://www.obecprekladatelů.cz/akce/festival-literarniho-překladu-flip/>

29. 9.

Mše svatá za tlumočníky a překladatele

<https://www.jtpunion.org/udalost/mse-svata-za-tlumocniky-a-prekladatele-2/>

30. 9.

Kurz „Autorské právo a umělá inteligence“

<https://www.jtpunion.org/udalost/autorske-pravo-a-umela-inteligence/>

30. 9.

Mezinárodní den překladatelů, svátek sv. Jeronýma

https://cs.wikipedia.org/wiki/Mezinárodní_den_překladatelů

3. 10.

Podzimní jeronýmský výlet na zámek Vrchotovy Janovice

<https://www.jtpunion.org/udalost/pozvanka-na-podzimni-jeronymsky-vylet-na-zamek-vrchotovy-janovice/>

7.-8. 10.

XXIV. mezinárodní konference – Odborná komunikácia v zjednotenej Európe, Banská Bystrica

<https://www.jtpunion.org/udalost/xxiv-medzinarodna-konferencia-odborna-komunikacia-v-zjednotenej-europe/>

9.-11. 10.

Překladatelský víkend v Třemošnici

<https://prekladateleseveru.cz/akce/prekladatelsky-vikend-v-tremosnici/>

13. 10.

Slavnostní vyhlášení Ceny Josefa Jungmanna za rok 2025

<https://www.obecprekladatelů.cz/akce/slavnostni-vyhlaseni-ceny-josefa-jungmanna-za-rok-2025/>

15.-16. 10.

Umění překladu: odkaz Jiřího Levého a aktuální trendy v translatologii. Konference ke stému výročí narození Jiřího Levého

<https://www.jtpunion.org/udalost/umeni-překladu-odkaz-jiriho-leveho-a-aktualni-trendy-v-translatologii-konference-ke-stemu-vyroci-narozeni-jiriho-leveho/>

17.-18. 10.

Tlumočník českého znakového jazyka v labyrintu voleb:

Vědomé rozhodování tlumočníka v sociálních službách

<https://www.educor.cz/tlumocnik-ceskeho-znakoveho-jazyka-v-labyrintu-voleb-vedome-rozhodovani-tlumocnika-v-socialnich-sluzbach/>

2. 11. - 4. 12.

Kurz: „Konferenční tlumočení čeština-ukrajinština“

<https://utrl.ff.cuni.cz/cs/konferencni-tlumoceni-cestina-ukrajinstina/>

6.-7. 11.

JERONÝMOVY DNY 2026

<https://www.jtpunion.org/udalost/jeronymovy-dny-2026/>

8. 11.

Prohlídka Anežského kláštera

<https://www.jtpunion.org/udalost/prohlidka-anezskeho-klastera/>

prosinec – Závěrečná na JTP – někdy mezi svátky

Obrázek z obálky

V podzimním čísle míváme na obálce patrona našeho, ale na první pohled je tentokrát zatěžko k nalezení. Při troše pozornosti jej však vpravo dole v jeskyňce objevíte. Obraz *Sv. Jeroným ve skalnaté krajině* namaloval v roce 1515 průkopník krajinomalby Joachim Patinir (1480 Dinant, Belgie – 1524 Antverpy).

Z translatologické bibliografie

Elisabet Tiselius, *Conference Interpreting Explained* (2026). Routledge, Taylor & Francis Group, London and New York, 204 s., ISBN 978-1-03-280038-7.

Tato nová učebnice švédské batedelky, akademičky a konferenční tlumočnice vyšla počátkem roku 2026 a je věnovaná jednotlivým fázím výuky konferenčního tlumočení a prvním krokům v této profesi. Otevřeně a veřejně přiznává, že se inspiruje nám všem známou, čtivou a srozumitelně podanou publikací Rodericka Jonese z roku 1998, a dokonce vychází – z rozhodnutí samotného nakladatelství – pod stejným názvem. Učebnice tak představuje aktuální a srozumitelný úvod do konferenčního tlumočení, tak jak je vnímáme právě teď v polovině dvacátých let jednadvacátého století. Elisabet Tiselius zde kombinuje praktický přístup a teoretické základy, aby tak poskytla jasný a konkrétní návod studentům i začínajícím tlumočnickům, jak se se připravovat, jak se zlepšovat, na co si dávat pozor, na co se zaměřit, čeho se vyvarovat. Text propojuje cvičení s teorií, na níž jsou tato cvičení založena, a to od raných teoretických a didaktických přístupů až po moderní chápání nároků kladených na konferenční tlumočení.

Příručka obsahuje cenné informace o tom, co přináší tlumočení na volné noze, a jak dbát o další profesní rozvoj. Elisabet Tiselius se v publikaci věnuje i velmi aktuálním tématům distančního tlumočení (RSI) a počítačem podporovanému tlumočení (CAI). Publikace

rovněž obsahuje řadu konkrétních cvičení a doporučení, od sebehodnocení, přes přípravu a psaní projevů a pořízování tlumočnické notace, přes nácvik tlumočení z listu, konsektivního a simultánního tlumočení, až po simultánní tlumočení s textem. Teoretické pojmy jsou ilustrovány konkrétními příklady z tlumočnické praxe, ale i osobními zkušenostmi (a to i negativními) samotné Elisabet Tiselius, které čtenářům umožní nahlédnout do zákulísí jednotlivých etap výchovy a přípravy budoucích konferenčních tlumočnicků a poskytují tak nezbytné podklady, informace i nástroje k pochopení toho, jak cvičit, jak se připravovat, na co se soustředit, a proč jsou různá takováto cvičení nezbytná.

Obzvláště si cením, že každá kapitola obsahuje určitý „rámeček“ („box“), kde autorka v několika bodech shrnuje hlavní myšlenky a doporučení příslušné kapitoly. Dovolím si uvést konkrétní příklad z kapitoly věnované jednotlivým etapám tlumočení a úsilí vynaloženému tlumočnickem při konsektivním tlumočení. Zde Elisabet Tiselius v několika bodech heslovitě shrnuje, s odvoláním na model úsilí Daniela Gile, jak funguje naše pracovní paměť ve všech fázích konsektivního tlumočení (viz s. 98). V dalším takovém rámečku heslovitě popisuje, kdy je vhodné zvolit spíše konsektivní tlumočení oproti simultánnímu kabinovému tlumočení či šušotáži (kontext – omezený počet účastníků, důvěrné téma, ceremoniální/slavnostní situace, přednáška spojená s dialogem s účastníky, jednání na vysoké úrovni atd. – viz s. 102). Na konci každé kapitoly pak najdeme velmi užitečné a konkrétně využitelné přímo ve výuce či pro samostudium a další studium různé úkoly („tasks“) k probranému tématu, doporučenou literaturu k danému tématu a také odkazy na různá videa či další užitečné webové stránky a materiály.

Vřele doporučuji všem studujícím i tlumočnickům, kteří nechtějí ustrnout a naopak mají chuť dále se vzdělávat a zlepšovat a zdokonalovat ve své tlumočnické praxi.

IVANA ČEŇKOVÁ

Ústav translatologie FF UK

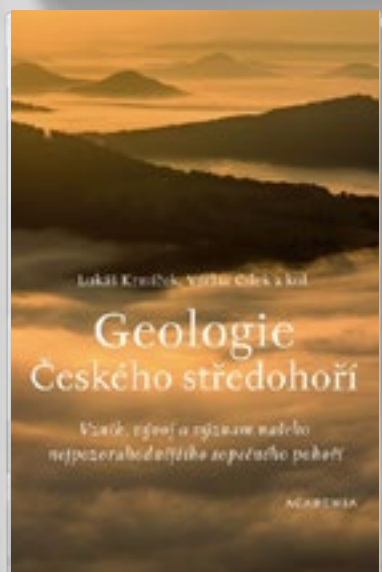
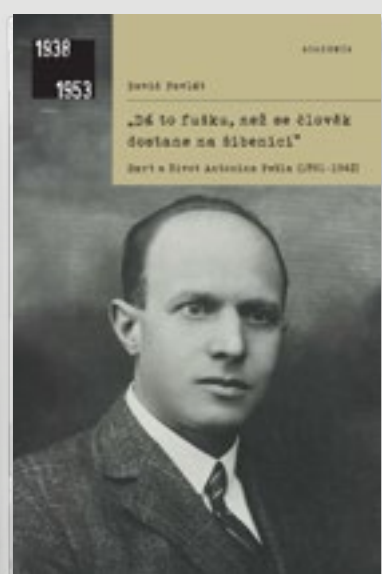
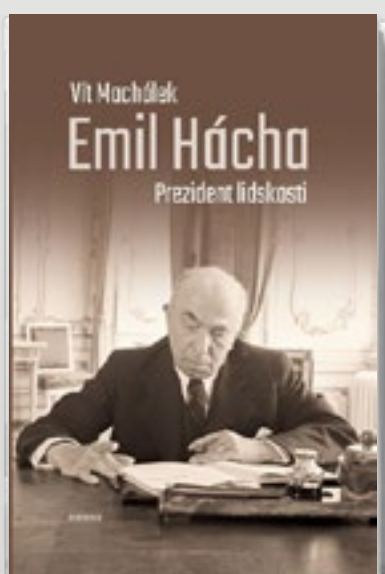
Kulatý stůl o dabingu

Dne 12. června 2026 měla JTP to potěšení uspořádat kulatý stůl o dabingu. Na akci jsme pozvali zástupce předních českých dabingových studií a v přátelské atmosféře jsme diskutovali o aktuálních překladatelských procesech a také o tom, kde každá strana vidí prostor ke zlepšení. Těší nás, že jsme se na mnoha aspektech shodli, a máme v plánu v započaté diskuzi pokračovat a dále prohlubovat spolupráci se všemi, kteří v českém dabingu působí. Akci jsme zorganizovali ve spolupráci s Netflixem a za tuto příležitost srdečně děkujeme.

Novinky Nakladatelství ACADEMIA

www.academia.cz
www.academiaknihy.cz

ACADEMIA
NAKLADATELSTVÍ

JERONÝMOVY DNY 2026

6. a 7. listopadu 2026

K-centrum, Senovážné nám. 23, Praha 1

Pátek 6. 11. 2026

Páteční program stejně jako v minulých letech pořádá JTP s organizační a finanční podporou Generálního ředitelství pro překlad (DGT) **Evropské komise**, program je součástí celoevropského pásma **Translating Europe Workshops**.

- uvítání **Irena Neškudlová, Edita Jiráková**
- **Jan Barták**, ředitel DILIA
- **Silvia Glatzhofer** (místopředsedkyně UNIVERSITAS Austria – Berufsverband für Dolmetschen und Übersetzen): Situace na trhu práce pro překladatele a tlumočníky v Rakousku
- **Irena Neškudlová** (DGT): Pracovní příležitosti v EU, znalostní platforma pro překlad a tlumočení KCTI
- **Jenny Maria Meyer** (členka vedení Synchronverband, Německo)
- **Klára Dvořáková** (Oddělení jazykové kultury, Ústav pro jazyk český, Praha): Tlumočnictvo a překladatelstvo si nějak poradí: gendrové senzitivní vyjadřování v současné češtině.
- Závěr: **Irena Neškudlová, Edita Jiráková**

Sobota 7. 11. 2026

Sobotní program je připravován ve spolupráci s **Ústavem translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy** a se všemi ostatními organizacemi sdružujícími překladatele a tlumočníky v ČR, včetně **České komory tlumočnicků znakového jazyka, Asociace konferenčních tlumočnicků, Komory soudních tlumočnicků a soudních překladatelů, Překladatelů Severu** a **Odborového svazu JTP**.

- **Kulatý stůl o budoucnosti překladatelství/translatologie** za účasti zástupců Ústavu translatologie FFUK, ASKOT, České komory tlumočnicků znakového jazyka, JTP, Komory soudních tlumočnicků a soudních překladatelů, Obce překladatelů a Překladatelů Severu, moderuje Edita Jiráková.
- **Mgr. Vladimíra Kvasničková** (Právnická fakulta UK): Vezme AI překladatelům práci?
- **doc. PhDr. Helena Kubátová, Ph.D** (FF UP v Olomouci): Jak porozumět světu audiovizuálního překladu? Zkušenosti z probíhajícího výzkumu.
- Program Komory soudních tlumočnicků a soudních překladatelů ČR (KST ČR).
- Host ASKOTu: **PhDr. Ondřej Bláha**, UPOL: Vývojové tendence v současné češtině.
- **Maroš Taran** „Kustomizace“ – jak si naprogramovat překladatelský nástroj.
- Program Audiovizuální sekce JTP – **Lucie Hanusová, Hana Mišove, Barbora Vrbová**: Překlad obrazu – ze zákulisí audiopopisu.
- 2x SOUND (Soutěž JTP o nejlepší diplomovou/bakalářskou práci v oboru translatologie)
Mgr. Viktória Štvrtáková: Tlmočenie konfliktu a vojny.
Jana Karlíková: Kontrastivní analýza dohod o mlčenlivosti a obdobných dokumentů v češtině a angličtině z pohledu překladu.
- **Lucie Bervidová** (Sekce právního a soudního tlumočení a překladu JTP, Ministerstvo zahraničních věcí ČR): Úřední překlady a zastupitelské úřady.
- **Eno Ubong Ekpo**: Vliv překladových technologií na pozici člověka.
- **Barbora Sigmundová**, předsedkyně Doslovu (občanské sdružení literárních překladatelek a překladatelů a redaktorek a redaktorů).
- **Libor Nenutil, Gabriela Babulíková** a další: Jak se propagovat na sociálních sítích?

Program je průběžně upravován, jeho aktuální verzi najdete na <https://www.jtpunion.org/jeronymovy-dny>

Změna programu vyhrazena.
Jeronymovy dny jsou věnovány široké překladatelské a tlumočnické veřejnosti, vstup zdarma, registrace není nutná.

Call for Papers

Umění překladu: odkaz Jiřího Levého a aktuální trendy v translatologii

Konference ke stému výročí narození
Jiřího Levého (8. 8. 1926 – 17. 1. 1967)

15. a 16. 10. 2026

**13. MEZINÁRODNÍ KONFERENCE
O PŘEKladu A TLUMOČENÍ ÚTRL FF UK**

Organizační informace

- ☒ Dvoudenní mezinárodní konference
Zahrnuje vědeckou
a popularizační sekci.
- ☒ Formát: hybridní
- ☒ Plenární přednášky: Christiane
Nord, Niké Pokorn a Lieven D'hulst
- ☒ Plenární přednášky budou
tlumočeny a streamovány.

Důležitá data

15.
DUBNA
2026

lhůta k zaslání
abstraktů

31.
KVĚTNA
2026

informace o přijetí
abstraktu

Kontakt

levy100@ff.cuni.cz

Pokyny k abstraktům

- 1 Abstrakt má mít do 300 slov (a stručnou bibliografii).
- 2 Abstrakt musí být doplněn o životopis autora (do 200 slov) a výběr z osobní bibliografie.
- 3 Přijímají se abstrakty v angličtině, češtině a slovenštině (příspěvky lze přednést také německy, španělsky, francouzsky).

Délka příspěvků: 20 min (+ 10 min diskuse)

Poplatek pro přednášející
vědecké sekce činí **100
EUR** (studenti **50 EUR**)
Studenti a zaměstnanci
UK poplatek nehradí.

Poplatek bude použit
na organizaci
a náklady spojené
s přípravou publikace.

Více informací najdete na adrese

<https://levy100.ff.cuni.cz/>

S podporou:

Filozofická fakulta
Univerzita Karlova

**Univerzita
Karlova**

Konferenční tlumočení čeština-ukrajinština

Kurz s mikrocertifikátem
počet kreditů: 3 ECTS, 75 hod

Úvodní samostudium: od 2. 11. 2026

Termín prezenční části: 13.–15. 11. 2026

Závěrečná zkouška: 4. 12. 2026

Cena: 17 700 Kč, studující UK: 8 850 Kč

Podávání přihlášek do: 15. 10. 2026

SOUND – soutěž o nejlepší diplomovou / bakalářskou práci v oboru translatologie

Zpráva o průběhu soutěže v roce 2026

Dne 15. 5. 2026 byli na Světě knihy slavnostně vyhlášeni vítězové pátého ročníku soutěže o nejlepší diplomovou / bakalářskou práci v oboru translatologie v České a Slovenské republice. Vyhláší ji každé dva roky Jednota tlumočnicků a překladatelů (JTP). Cílem soutěže je podporovat mladé badatele a přispívat k rozvoji překladatelských a tlumočnických studií (translatologie) v obou zemích, k akademické reflexi překladatelské a tlumočnické činnosti a v neposlední řadě k šíření dobrého jména JTP.

Soutěž je vyhlašována každé dva roky, uzávěrka aktuálního kola připadla na 30. listopad 2025. Do letošního ročníku bylo přihlášeno celkem 21 kvalifikačních prací z českých a slovenských vysokých škol, konkrétně 19 diplomových, z nichž porota posuzovala 14 prací v češtině, čtyři práce ve slovenštině a jednu práci v angličtině, a dvě práce bakalářské, obě sepsané v českém jazyce.

Přihlášené závěrečné práce byly hodnoceny porotou tvořenou akademickými osobnostmi z oboru translatologie, které JTP oslovila. Zasedli v ní doc. PhDr. Martin Djovčoš, Ph.D. z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Mgr. Věra Kloudová, Ph.D. z Ústavu formální a aplikované lingvistiky MFF Univerzity Karlovy, doc. PhDr. et Bc. Tomáš Svoboda, Ph.D., ředitel Ústavu translatologie FF Univerzity Karlovy, a Mgr. Stanislava Špačková, Ph.D. z Ústavu slavistiky FF Masarykovy univerzity.

Porota hodnotila závěrečné práce na základě kritérií, mezi něž spadá 1. obsah obecné (přínos k poznání jevů, jež jsou předmětem zájmu JTP), 2. inovativnost, 3. obsah konkrétně (přehlednost a srozumitelnost zpracování tématu) a 4. technické zpracování (jazyková úroveň, typografická a grafická stránka).

Mezi témata, jimž se hodnocené závěrečné práce věnovaly, patřila např. tato: překlad titulků pomocí umělé inteligence, rozvoj podnikatelských kompetencí, aktivita a zapojení studentů, soudní překlady a tlumočení, komentovaný překlad zvoleného textu, srovnání strojového překladu a překladu provedeného člověkem, lokalizace, konferenční tlumočení (bilingvismus, sluch, tlumočení

na dálku), tlumočení válečných konfliktů, problematika právního překladu (dohody o mlčenlivosti). Diplomové i bakalářské práce měly velmi vysokou úroveň a jejich pořadí bylo stanoveno na základě velmi těsných rozdílů v bodovém ohodnocení.

V kategorii diplomových prací zvítězila absolventka Katedry anglistiky a amerikanistiky Filozofické fakulty Univerzity Mateja Bela v Banské Bystrici **Mgr. Viktorie Vasilovová** s prací *Tlumočení konfliktu a vojny*, kterou vedl doc. PhDr. Martin Djovčoš, Ph.D. Tato závěrečná práce získala od hodnotitelů průměrně 27 bodů z celkových 30. Na dalších dvou místech jsou závěrečné práce, jež za vítěznou prací následují velmi těsně, zaslouží si tedy na tomto místě rovněž zmínku. Autorkou diplomové práce, která se umístila na druhém místě, je **Mgr. Nicole Rázová**

a téma zní: **Redaktor/ka překladové beletrie: interní a externí nakladatelský redaktor jako povolání**. Práce byla obhájena na Ústavu translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Na třetí příčce se umístila diplomová práce **Mgr. Anny Pěkné** s názvem *Rozvíjení podnikatelských kompetencí při přípravě budoucích tlumočnicků*, rovněž z Ústavu translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

V kategorii bakalářských prací zvítězila **Bc. Jana Karlíková** s prací *Kontrastivní analýza dohod o mlčenlivosti a obdobných dokumentů v češtině a angličtině z pohledu překladu* pod vedením Mgr. et Mgr. Ondřeje Klabala, Ph.D., obhájenou na Katedře anglistiky a amerikanistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Čestné uznání si zasloužil **Bc. Lukáš Chromík** se svou prací *Komentovaný překlad: Warum es die Welt nicht gibt. Gabriel, Markus. Ullstein Buchverlage GmbH. Berlin 2013. Kapitola III: Warum es die Welt nicht gibt*, obhájenou na Ústavu translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Laureáti soutěže budou pozváni, aby výsledky svého výzkumu prezentovali na letošních Jeronýmových dnech.

VĚRA KLOUDOVÁ

Ústav formální a aplikované lingvistiky MFF UK

Širší nominace Ceny Josefa Jungmanna za rok 2025

Cenu Josefa Jungmanna uděluje Obec překladatelů každoročně za nejlepší překladové dílo v oblasti prózy, poezie, dramatu a nebeletristické literatury z oboru humanitních věd v předchozím kalendářním roce. Ocenění, pojmenované po lingvistovi a průkopníkovi českého překladatelství, uděluje nezávislá odborná porota každoročně již od roku 1991. Během slavnostního večera, který se na počest svátku patrona překladatelů sv. Jeronýma koná vždy na přelomu září a října, se vedle hlavní ceny vyhlašují rovněž další tvůrčí ocenění spojená s finanční odměnou a prémie Tomáše Hrácha pro mladé překladatele.

Porota ve složení Jiří Holub (předseda), Alena Dvořáková, Radek Malý, Pavel Peč a Martina Šimová oznámila širší nominace na Cenu Josefa Jungmanna za rok 2025. V abecedním pořadí:

- Andersen, Hans Christian: *Pohádky a příběhy*, přeložili **Helena Březinová** a **František Fröhlich**, Kodudek (dánština)
- Baldwin, James: *Až jednou potkám svého Pána*, přeložil **Jiří Hanuš**, Odeon (angličtina)
- Bullwinkelová, Rita: *Úder na hlavu*, přeložila **Olga Bártová**, Argo (angličtina)
- Faye, Gaël: *Zemička*, přeložil **Tomáš Havel**, Vyšehrad (francouzština)
- Griffi, Gian Marco: *Železnice Mexika*, přeložila **Sára Rodová**, Meridione (italština)
- Heti, Sheila: *Abecední deníky*, přeložila **Anna Kudrnová**, Take Take Take (angličtina)
- Chlebnikov, Velemir: *Dar čarodějky mám, sestry nebeoké. Výbor z díla (1908–1916)*, přeložili **Vojtěch Frank** a **Jana Kitzlerová**, Academia (ruština)
- Kácsor, Zsolt: *Cikánský Mojžíš*, přeložil **Robert Svoboda**, Protimluc (maďarština)
- Kehlmann, Daniel: *Šálivá hra světla*, přeložil **Michal Půček**, Argo (němčina)
- Kilroyová, Claire: *Pozor! Pohov!*, přeložila **Tereza Marková Vlášková**, Prostor (angličtina)
- Kosmas: *Kronika Čechů*, přeložil **Ondřej Koupil**, Host (latina)
- Lanzmann, Claude: *Patagonský zajíc*, přeložil **Jan Machonin**, Prostor (francouzština)
- Lins, Osman: *Avalovara*, přeložila **Vlasta Dufková**, Rubato (portugalština)
- Milton, John: *Ztracený ráj*, přeložil **Martin Hilský**, Academia (angličtina)
- Murray, Paul: *Včelí bodnutí*, přeložil **Lukáš Novák**, Akropolis (angličtina)
- Nabokov, Vladimir: *Pozvání na popravu*, přeložil **Pavel Dominik**, Paseka (ruština)

- Pamuk, Orhan: *Morové noci*, přeložil **Petr Kučera**, Argo (turečtina)
- Pilgaard, Stine: *Metry za vteřinu*, přeložila **Markéta Kliková**, Euskaldun (dánština)
- Rabelais, François: *Gargantua*, přeložil **Patrik Ouředník**, Volvox Globator (francouzština)
- Ridzenová, Lisa: *Jeřábi táhnou na jih*, přeložila **Linda Kaprová**, Host (švédština)
- Rokita, Zbigniew: *Odřanie. Novým Polskem od Slezska k moři*, přeložil **Martin Veselka**, Absynt (polština)
- Rushdie, Salman: *Vítězné město*, přeložila **Martina Neradová**, Paseka (angličtina)
- Saisio, Pirkko: *Protisvětlo; Červená kniha loučení*, přeložila **Jitka Hanušová**, Host (finština)
- Sebauerová, Johanna: *Mizíme*, přeložila **Michaela Škultéty**, Prostor (němčina)
- Serner, Walter: *Tygřice a jiné gaunerské povídky*, přeložila **Ingeborg Fialová-Fürstová**, Academia (němčina)
- Shibli, Adania: *Podružný detail*, přeložila **Jitka Jeníková**, Akropolis (arabština)
- Strømsborg, Linn: *Nikdy, nikdy, nikdy*, přeložila **Jitka Jindřišková**, Vyšehrad (norština)
- Stěpanovová, Marija: *Trik*, přeložila **Alena Machoninová**, Akropolis (ruština)
- Stuart, Douglas: *MLadej Mungo*, přeložila **Ester Žantovská**, Paseka (angličtina)
- Tavares, Gonçalo M.: *Jeruzalém*, přeložila **Lada Weissová**, Rubato (portugalština)
- Turpeinenová, Iida: *Poslední siréna*, přeložil **Vladimír Piskoř**, Paseka (finština)
- Vojnović, Goran: *Fikovník*, přeložil **Aleš Kozár**, Meridione (slovinština)
- Welch, James: *Útočící jelen. Marseilleská píseň oglalského indiána*, přeložil **Jiří Kaňák**, Akropolis (angličtina)
- Wouden, Yael van der: *Zátiší*, přeložila **Anežka Dudková**, Odeon (angličtina)
- Zaremba Bielawski, Maciej: *Dům se dvěma věžemi*, přeložil **Jan Faber**, Protimluc (polština)

Udělování Ceny Josefa Jungmanna za rok 2025 probíhá roku 2026 za finanční podpory hl. m. Prahy, Ministerstva kultury ČR, Nadace Českého literárního fondu a agentury DILIA.

Slavnostní udílení CJJ se bude konat v úterý 13. 10. od 17 hod. v Goethe-Institutu.

Více o soutěži se dozvíte na stránkách Obce překladatelů www.obecprekladatelů.cz/souteze-oceneni

32. ROČNÍK CENY FRANTIŠKA FILIPOVSKÉHO ZA DABING – NOMINACE 2026

Cena Františka Filipovského za nejlepší mužský herecký výkon v dabingu

JAN DOLANSKÝ

za roli Leonarda Cohena ve filmu **So Long, Marianne** (*So Long, Marianne*), vyrobila Česká televize

JIRÍ DVOŘÁK

za roli Motha Winna ve filmu **Stezka života** (*The Salt Path*), vyrobila FTV Prima

ONDŘEJ VETCHÝ

za roli Josepha Haffmanna ve filmu **Sbohem, pane Haffmanne** (*Adieu Monsieur Haffmann*), vyrobila Česká televize

Cena Františka Filipovského za nejlepší ženský herecký výkon v dabingu

NINA HORÁKOVÁ

za roli Marianne ve filmu **So Long, Marianne** (*So Long, Marianne*), vyrobila Česká televize

LUCIE ŠTĚPÁNKOVÁ

za roli Lary ve filmu **Bláznivě** (*FolleMente*), vyrobilo Studio Budíkov pro společnost Film Europe s. r. o.,

REGINA ŘANDOVÁ

za roli Marii ve filmu **Maria** (*Maria*), vyrobila Tvůrčí skupina Josefa Petráska

Zvláštní cena poroty za dětský herecký výkon v dabingu do 15 let věku dítěte „Kouzelný prsten“

MATĚJ HEZKÝ

za roli Jamieho Millera v minisérii **Adolescent** (*Adolescence*), pro Netflix vyrobila S Pro Alfa

ANDĚLA JIROTKOVÁ

za roli Valentiny ve filmu **Dívka jménem Willow** (*Ein Mädchen namens Willow*), vyrobila Tvůrčí skupina Josefa Petráska

KAROLINA KABELE

za roli Erwin ve filmu **Teorie oblíbenosti** (*Popular Theory*), vyrobila BST Audiovisual Media s.r.o.

Cena Františka Filipovského za mimořádné dabingové zpracování audiovizuálního díla

film **Bláznivě** (*FolleMente*)

režie Richard Wágner, vyrobilo Studio Budíkov pro společnost Film Europe s. r. o.

film **Frankenstein** (*Frankenstein*)

režie Radka Přibyslavská, vyrobilo Studio Virtual

film **Maria** (*Maria*)

režie Zdeněk Mahdal ml., vyrobila Tvůrčí skupina J. Petráska

Cena Františka Filipovského za dabingové zpracování tv seriálu

seriál **Kominského metoda** (*The Kominsky Method*)

režie Filip Jančík, vyrobila Česká televize

seriál **So Long, Marianne** (*So Long, Marianne*)

režie Filip Jančík, vyrobila Česká televize

seriál **Urgent** (*The Pitt*)

režie Petra Jindrová, vyrobila HBO Europe s. r. o.

Cena Františka Filipovského za dabingové zpracování televizních nebo filmových snímků animované a dětské tvorby

film **Hokus pokus Diplodokus**

režie Jiří Sádek, vyrobila Tvůrčí skupina Josefa Petráska

film **Zootropolis: Město zvířat 2** (*Zootopia 2*)

režie Zdeněk Štěpán, vyrobilo Studio Virtual

seriál **Archibaldovy velké plány** (*Archibald's Next Big Thing*)

hudební režie Lukáš Jindra, režie Martin Velda, vyrobila Česká televize

Cena Františka Filipovského za překlad a úpravu dabovaného audiovizuálního díla (uděluje Jednota tlumočnicků a překladatelů, za přispění Obce překladatelů)

seriál **Kominského metoda** (*The Kominsky Method*)

překlad Jana Hejná, dialogy Petra Hamouda (Bartáková), vyrobila Česká televize

seriál **So Long, Marianne** (*So Long, Marianne*)

překlad Petra Martinová, dialogy Monika Macků, vyrobila Česká televize,

film **Hokus pokus Diplodokus** (*Smok Diplodok*)

překlad Veronika Brtová, dialogy Jiří Sádek, vyrobila Tvůrčí skupina Josefa Petráska

Cena Františka Filipovského za zvuk dabingu

film **Frankenstein** (*Frankenstein*)

zvuk Michael Drobný, Robert Slezák, pro Netflix vyrobilo Studio Virtual

seriál **Hunyadi – Vzestup Havrana** (*Hunyadi*)

zvuk Adolf Vojta, vyrobila Česká televize

film **Dracula: Příběh lásky** (*Dracula: A Love Tale*)

zvuk Zdeněk Mahdal ml., Tomáš Krchlík, vyrobila Tvůrčí skupina Josefa Petráska

Slavnostní vyhlášení výsledků 32. ročníku Cen Františka Filipovského za dabing se uskuteční v sobotu 19. září 2026 od 17 hodin v sále Občanské záložny v Přelouči.

Stanovisko překladatelských profesních organizací k návrhu státní kulturní politiky

Na konci července 2026 byl Ministerstvem kultury bez předchozích konzultací s odbornou veřejností předložen návrh nové státní kulturní politiky a kulturní obec byla vyzvána k tomu, aby během několika dnů podala své připomínky.

Za překladatelské asociace nám nezbyvá než tento návrh po jeho prostudování důrazně odmítnout jako celek.

Loňský dokument *Státní kulturní politika na léta 2026–2030+*, který je k dispozici na webu Ministerstva kultury, je výsledkem dlouhodobé spolupráce odborníků a kulturních profesionálů s ministerstvem. Jde o rozsáhlou koncepci opřenou o konkrétní poznatky z praxe, kterou lze považovat za funkční strategickou vizi mívající ke zlepšení podmínek profesionálů v kultuře a k celkovému upevnění pozice kultury jako nepostradatelné složky odolné, sebevědomé společnosti.

Naopak nová koncepce, předložená současným Ministerstvem kultury k připomínkování, vznikla netransparentně, bez vědomí odborné veřejnosti a bez široké odborné spolupráce: jde o stručnější a značně obecnější dokument, který je v mnohém krokem zpátky.

Mnoha zásadním otázkám kultury se věnuje způsobem nedostatečným a prozrazujícím hluboké nepochopení: za všechny jmenujme především pojetí

problematiky umělé inteligence (dokument ji vnímá jen jako nástroj technologického rozvoje a na rozdíl od platné státní kulturní politiky zcela opomíjí její rizika v oblasti kreativity, autorského práva a existenčního ohrožení uměleckých profesí), nulovou podporu profesních organizací jako zásadní složky životaschopného kulturního prostředí, nulovou podporu mediální gramotnosti a zejména zarážející fakt, že v dokumentu se vůbec nehovoří o tvůrčí a umělecké svobodě.

Co je zásadní z hlediska nás jako literárních a audiovizuálních překladatelů?

Pro naši profesi je v jakékoliv státní koncepci kulturní politiky prvořadou otázkou postavení OSVČ v kultuře a narovnávání jejich neudržitelných pracovních podmínek. Není to zdaleka jen náš problém: v kulturním sektoru je skupina OSVČ mnohem silnější než v jiných sektorech, tvoří téměř 40 % všech pracujících. Původní, expertně připravený dokument se jim výslovně věnuje v jedné z priorit.

Zástupci našich profesních organizací se podíleli a podílejí jak na přípravě statusu umělce, který by měl právě podmínky OSVČ v kultuře komplexně řešit, tak na rozvoji jeho chystaného návazného zavádění do praxe.

S údivem konstatujeme, že z nového dokumentu tato významná profesní skupina zcela zmizela.

Specifická situace OSVČ v kultuře se v něm neřeší nad rámec stipendijních programů a registru umělců (oboje bylo zavedeno či transformováno již minulou vládou), tedy holého základu nutných dalších, systémovějších opatření. Nehovoří se tu o honorářích OSVČ, pouze o „platových podmínkách zaměstnanců“. Není tu ani zmínka o odlišnosti pracovních podmínek OSVČ v kultuře a o nutnosti meziresortní spolupráce při jejich řešení. Pracuje se tu jen s obecnými pojmy „pracovníci v kultuře“ a „spravedlivé odměňování“, nehovoří se tu o systémových změnách (např. o zavedení možnosti kolektivního vyjednávání), jež odborná obec pro zlepšování nejistého postavení OSVČ v kultuře dlouhodobě navrhuje. To všechno nás vede k důvodným obavám, že dokument byl vypracován bez znalosti problematiky.

Z našeho hlediska je tedy návrh nové státní kulturní politiky bezpředmětný, z hlediska celého kulturního sektoru ho vnímáme jako zcela nedostatečný, a tudíž pro nás nemá smysl vznášet připomínky k jednotlivostem. Navrhujeme tuto koncepci zamítnout jako celek a vrátit se ke koncepci existující, přijaté a odborně zpracované.

4. 8. 2026

OBEC PŘEKLADATELŮ
JEDNOTA TLUMOČNÍKŮ A PŘEKLADATELŮ
PŘEKLADATELÉ SEVERU

18. mše svatá
za tlumočníky a překladatele
u příležitosti svátku sv. Jeronýma,
patrona tlumočnicků a překladatelů

Kostel sv. Petra na Poříčí, úterý 29. 9. 2026, 17.30 h.

Biskupská 13, Praha 1

Celebruje P. Tomáš Gregůrek, O.Cr.

Organizuje Jednota tlumočnicků a překladatelů.

Mši sv. doprovází zpěvem vokální soubor Gontrassek

um. ved. Jan Baťa, varhany: Jakub Černý

Hudební doprovod

William Byrd (1543–1623)

Mass for Four Voices (4 hlasy): Kyrie, Sanctus, Agnus

Ave verum corpus (4 hlasy)

Václav Karel Holan Rovenský (1644–1718):

Čas bychom se radovali (5 hlasů)

AI už teď píše lépe než většina lidí. Popíráním ani výsměchem to nezměníme

Umíte se písemně vyjadřovat aspoň stejně dobře jako umělá inteligence? Jestli ne, neohrnujte nad ní nos. A jestli ano, schovejte si tuto otázku a odpovězte si na ni znovu asi tak za rok.

Anglické slovo slop znamená pomyje, šlich-tu, břečku. Neznáte-li ho, není divu – jeho doslovný význam určitě nepatří k častým konverzačním tématům. Zato v přeneseném smyslu a ve spojení s umělou inteligencí je ho všude plno. Sociální síť LinkedIn před několika dny přidala tlačítko, kterým uživatelé mohou označit příspěvek, jenž jim připadá jako „AI slop“. Blogovací platforma Substack začala automaticky označovat články podezřelé z toho, že je napsala AI.

Novináři, blogeři a přispěvatelé sociálních sítí se předhánějí, kdo odsoudí AI slop rázněji a hlasitěji, kdo vymaluje temnějšími barvami budoucnost, kdy se kvalitní obsah definitivně utopí v břečce.

Veřejně sdílet pohoršení a vysvětlovat, k jakým koncům směřujeme, patří k nejoblíbenějším činnostem lidstva. Když se opotřebuje jedna příčina morální paniky, rychle se najde jiná. Něco tak nového a převratného, jako je písíci AI, těžko mohlo takovému osudu uniknout.

Koneckonců, je to velká věc – větší, než si zatím uvědomujeme. Díky důvtipu několika jedinců lidstvo přišlo

o monopol na psané slovo. To je základem naší kultury po nějakých pět tisíc let. Schopnost psát a číst se pokládá za základní test rozumových schopností, stojí na tom celé naše školství. Existence stroje, který zastane tak výlučně lidskou činnost, je zneklidňující.

V jedné věci ostatně mají pesimisté pravdu: psaní a publikování špatných textů nikdy nebylo tak snadné a levné jako dnes. V mnoha dalších věcech však pravdu nemají.

lidé také nadměrně používají různá výplňková slova, svérázné člení odstavce, stále opakují své oblíbené obraty.

Že o tom nevíte? To má dva důvody. První: nečtete pozorně. Maličkosti přehlížíte. Pozorné čtení je namáhavá práce, kterou nikdo nepodstupuje dobrovolně. A druhý: velkou část těch nedostatků odstraní editoři jako já. Ne proto, že bychom byli chytřejší než autoři, ne proto, že bychom nutně byli lepší stylisté, ale prostě proto, že víc očí víc vidí.

Hledá se editor

Že prý umělá inteligence píše špatně? Dovolte, abych se zasmál, i když mnoho upřímného veselí v tom není.

Jako redaktor časopisů a novin pracuji od roku 1990. Větší část té práce vždy spočívala v úpravách cizích textů, ne ve vlastním psaní. Redigoval jsem v průměru kolem dvou set článků ročně, celkem řekneme sedm a půl tisíce. Upravoval jsem formulace několika set autorů. Věřte mi tedy, že vím, co říkám: současné verze jazykových modelů by se mezi těmi autory zařadily přinejmenším ke slušnému průměru, pravděpodobně nad něj – a to je srovnávám s lidmi, kteří píšou víceméně profesionálně.

Jistě, mají své manýry. Na sítích najdete seznamy frází, podle nichž se AI slop prý spolehlivě pozná. (Mnohé z nich očividně vytvořila AI.) Ale víte co? Lidé ty manýry mají také;

Ani sebelepší autor nepostřehne všechny nedostatky svého textu, leda po dlouhé době od napsání, kdy už ho čte jako cizí člověk. Seriózní média vydávají výhradně redigované texty, často v podobě velmi odlišné oproti výchozí verzi.

Když už jsme u toho: ani žádný můj článek, tento nevyjímaje, jste nikdy nečetli v té podobě, v jaké jsem ho napsal – a buďte rádi. Kromě editora, který se zabývá především správností obsahu a kvalitou argumentace, zasahují také jazykoví korektoři. Ti nejen odstraňují překlepy a běžné gramatické chyby, ale také projasňují formulace, mění slovosled, nahrazují slova, aby se zbytečně neopakovala, sjednocují stylou rovinu textu. Editori a korektoři přetvářejí dodanou surovinu v hotový výrobek. Komunikují s autorem, občas něco vrátí k přepracování.

Mám za to, že soutěž, ve které je píšící umělá inteligence téměř vždy zastoupena neupravenou první verzí svých textů, není tak docela fér. I tak píše velmi dobře: věcně, logicky, srozumitelně. Kéž by to dovedli všichni lidé.

Krása ve Funkčnosti

Ano, namítnete, ale nejsou v tom vlastní prožitky, emoce, tvořivost, je to ploché a prázdné.

Na chvíli se budu tvářit, že takové hodnocení přijímám. Nebudu vás vystavovat slepým testům, v nichž měli čtenáři poznat, co psal člověk a co AI – zkuste si je někdy sami, možná se budete divit. Nebudu po vás chtít, abyste jasně vysvětlili, co máte na mysli, když mluvíte o tvořivosti. Připusťme, že statistický mlýnek na čísla, kterým AI je, skutečně nemá prožitky a emoce, že není příliš kreativní.

Uvědomte si ale, že ve většině případů to není chyba, ale naprosto žádoucí vlastnost. Když čtete návod k práci, vyhlášku místního úřadu nebo většinu článků v médiích, nečekáte emocionální zážitek. Čekáte srozumitelně podaná fakta, jejichž vstřebání vám zabere co nejméně času. V takovém žánru je AI dnes pravděpodobně lepší než většina lidí – právě proto, že je neosobní.

Nevím, jestli bude někdy AI psát jako Flaubert či Dostojevskij. Možná ano, možná ne. Je to ale zbytečná otázka, která debatu jen zamlžuje. Naprostá většina textů, s nimiž se denně setkáváme, nemá s krásnou literaturou nic společného.

Estetika návodu k práci spočívá v tom, že je stručný, jasný a přesný, nikoli v bohatství metafor. Totéž platí o novinových článcích, e-mailech, interních sděleních. Mělo by to platit

o učebnicích a výukových materiálech všeho druhu. Poměřovat takové texty prózou či poezií je nesmysl. Jejich krása má spočívat ve funkčnosti.

Psaní je to nejmenší

Dobře, namítnete, ale není to podfuk, když někdo nechá místo sebe psát AI?

Ano, když se to nepřizná, je to podfuk. Obávám se však, že tento problém je mnohem hlubší. Omezit ho na otázku, jestli text generovala AI, znamená nechápat, co všechno je dnes možné a co se běžně používá.

Představte si autora, který si nechá od AI poradit námět textu (aby byl neotřelý a atraktivní), zpracovat rešerši (aby měl po ruce všechna fakta) a sestavit osnovu (aby se nemusel namáhat s vymýšlením logické struktury textu). Pak sedne a s touto dopomocí text sepiše – slovo od slova sám. Umělá inteligenci své dílo ukáže, požádá ji o kritické připomínky a ty pak zapracuje. Dá pozor, aby nikde neopsal doslova, co vytvořila AI.

Kdo si takový článek přečte, velmi pravděpodobně si podíl AI na jeho autorství neuvede. Nebudou v něm ona textová klišé, jichž se chatboti dopouštějí. Taková spolupráce mezi člověkem a strojem může být velmi efektivní; není-li však přiznaná (a v tomto případě zpravidla nebývá – hodně lidí si ani neuvede, že tu je co přiznávat), je to také podfuk, dokonce asi větší a závažnější, než když si námět a všechna fakta opatří sám, předložím je stroji a pak zmáčknu knoflík, aby mi to nějak sepsal.

Ve skutečnosti je to ještě složitější, protože morální i faktická hranice je pohyblivá a rozmazaná.

Sám používám AI přinejmenším ke dvěma činnostem, jež s mou novinářskou prací těsně souvisejí. Zaprvé mi denně zpracovává přehled, co je ve vědě a technice nového. Není to ani zdaleka jediný zdroj, ze kterého novinky pro svou rubriku čerpám, je však velmi užitečný a zříkal bych se ho nerad. A zadruhé si velmi často nechávám od AI vysvětlit vědecké pojmy, převyprávět obsah odborného článku, ověřit si v dialogu s ní, zda to či ono chápu správně.

Práce, za kterou jsem placen a kterou ode mě čtenáři očekávají, je díky této pomoci určitě efektivnější a podle mého velmi subjektivního názoru i kvalitnější. (A také příjemnější – mám si o ní s kým povídat.)

Zároveň si ale dobře uvědomuji, v čem je takové uspořádání zrádné. Psát do novin o vědě a technice znamená vysvětlovat složité pojmy. Když si je napřed sám nechám vysvětlit od AI, musím dávat dobrý pozor, abych

nepřebíral její formulace a způsob výkladu. To je těžké hlavně z toho důvodu, že její vysvětlení bývají kvalitní, velmi často lepší než cokoli, co dokážu vymyslet sám. Není divu – a tady se dostáváme k velmi důležitému bodu.

Není divu, že AI vysvětluje složité věci tak dobře. Vždyť má k dispozici velkou část písemně zachycených znalostí lidstva, velkou část nejlepších výkladů, jaké kdy lidé vymysleli. To všechno bylo součástí jejich trénovacích dat, a co nebylo tam, to si může pohotově vyhledat na webu.

Jednotlivce by v takové soutěži vůbec neměl mít šanci. Jestliže ji občas má, pak paradoxně hlavně proto, že nepoužívá AI optimálně, neumí z ní svými dotazy dostat všechno, co už by dnes mohla nabídnout. (Kromě toho se architektura neuronových sítí stále zdokonaluje, dnes už s velkým přispěním AI samotné, takže jazykové modely jsou měsíc od měsíce výkonnější.)

Diskuze o tom, zda má AI psát texty, je tedy podle mého názoru nesmyslně úzká. Nepostihuje ani zdaleka rozsah změn, jež dnes probíhají.

Tak dobrá, jak dobré je zadání

Ale pozor, namítnete, vy nám tady vykládáte, jak je AI dobrá, a my vidíme hlavně tu haldu nesmyslů, které vytváří. Chcete snad říct, že AI slop neexistuje?

Nechci. Jsou ho plně sociální sítě – a nemluvíme jen o textech, daleko horší je záplava krátkých videospotů ve stylu TikToku, ale nejen na něm. Problém s touto produkcí však není primárně v tom, že ji vytvořila AI; problém je v motivaci.

Sociální média jsou dnes nastavena tak, že různými způsoby odměňují zveřejňování nesmyslů, pokud jsou ty nesmysly chytlavé, pokud mají schopnost na chvíli zaujmout. To není nic nového. Sítě nabízejí junk food pro náš mozek už mnoho let. AI to nezpůsobila, jen ohromně usnadnila produkci tohoto lesklého šmejdu.

AI je nástroj v rukou člověka. Je tak dobrá, jak dobré zadání dostane. Když chcete chytlavé video, vyrobí ho. Když chcete dětskou knížku, napíše ji a vybaví ilustracemi – tak chytře či hloupě, jak to specifikujete. Když chcete dobré a neotřelé vysvětlení teorie relativity pro úplné začátečníky, stačí se zeptat.

Rychle přibývá zadání, u nichž nedává smysl, aby se jimi zabývali lidé. Jsme pomalejší, dražší a už začínáme zaostávat i co do kvality – to ovšem jen za předpokladu, že se použije co nejvyšší AI nástroj a že s ním jeho uživatel umí zacházet.

Psaní není totéž co myšlení

Ano, namítnete, ale psaní přece učí jasně myslet.

Nejvstřícnější odpověď na tento názor, oblíbený zejména ve školství, zní: ano, někdy. Vzpomeňte si ale, kolik jste za život přečetli textů – prokazatelně napsaných lidmi –, jež o jasném autorově myšlení nesvědčily, naopak. A na druhou stranu: představte si, jak pracuje výtvarnice, lékařka, laboratorní chemik, elektromontér, kadeřnice... Chcete tvrdit, že při své práci nemyslí?

Existuje spousta náročná duševní práce, která nemá a nikdy nebude mít formu textu – od umění přes teoretickou fyziku po teologii. S tou může AI (zatím) pomáhat jen ve velmi omezené míře, protože její myšlení (nebudu se namáhat dát to slovo do uvozovek, nebylo by to upřímné) se odehrává výhradně v jazyce. Tím však může být i ledacos jiného, než co si běžně představujeme. Velmi působivé výkony podává AI v matematice, v molekulární biologii a v tvorbě softwaru. Tam všude se pracuje s nějakým druhem jazyka.

Cvičit se v psaní je i nadále užitečná věc, nadto docela zábavná. Duševnímu rozvoji člověka určitě prospívá. Stejně tak může být užitečné učit se latinsky, pochopit Maxwellovy rovnice či Heideggerovu filozofii, malovat obrazy, hrát na hudební nástroj. Jsou to dobré a obohacující věci, ale nemusíme je umět všichni.

K velkým přínosům AI patří, že usnadňuje komunikaci těm, kdo dovedou jasně myslet, ale mají problém s písemným vyjadřováním, případně i se čtením dlouhých textů. Pro dyslektiky a dysgrafiky je darem z nebe – jako když krátkozrakému dáte brýle. Totéž platí o lidech, kteří musí psát v jiném než rodném jazyce, což jsme občas skoro všichni.

Příchod nové estetiky

Ano, namítnete, to je pěkné, ale já nic takového nepotřebuji, zakládám

si na svém písemném projevu a chci ho mít pod kontrolou, nenuťte mi, oč nestojím.

Vždyť nenuťm, odpovím vám na to. Já ne. Vezměte ale v úvahu, že se možná zříkáte užitečné pomůcky, úspory sil a času. Píšete-li jen pro zábavu, nenechte si to brát – nechat za sebe AI psát verše či osobní blog je zhruba totéž jako pořídit si robota, který místo vás zvedá činky v posilovně.

Je-li však písemné vyjadřování součástí vaší práce, měli byste počítat s tím, že bez AI možná začnete zaostávat. Už jen proto, že objem práce, který se od vás očekává, začne růst a termíny budou kratší – obojí jako důsledek očekávání, že máte AI pomocníka. Softwaroví vývojáři by na toto téma mohli vyprávět dlouhé hodiny, ale klidně vám prozradím pointu jejich příběhu: přizpůsobili se.

I když si postavíte hlavu a projde vám to, i když se nikdy na nic nezeptáte žádného z chatbotů, stejně vás bude AI ovlivňovat, protože ovlivňuje jiné lidi. Je jí kolem nás příliš mnoho; vždyť i běžný dotaz na internetový vyhledávač dnes zodpoví AI. A ukažte mi člověka, který nepoužívá Google.

Jazyk a styl AI tudíž patří k nejsilnějším písemným vzorům, jež na náš všechny působí. Časem se mu začneme přizpůsobovat, napodobovat běžné formulace a fráze. Vznikne nový styl, nová estetika. Starší generaci půjde na nervy jako každá novota, mladší ji právě z toho důvodu nadšeně přijme a po nějaké době uvidíme, že se vlastně zas tak mnoho nezměnilo.

Jsem vzděláním inženýr a vyjadřovací styl AI je mi blízký. Stejně jako ona mám rád přímočarost, výstižná přirovnání a seznamy s odrážkami. Zároveň si ale uvědomuji, že většinový vkus je jiný. Totéž si časem bude muset uvědomit AI – přesněji řečeno ne ona sama, ale její lidští tvůrci. Už dnes existují softwarové nástroje, do nichž vložíte text generovaný AI a ony ho přepíší takovým způsobem, aby se více podobal práci člověka.

Pointa, jak jistě tušíte, je samozřejmě v tom, že i tyto nástroje pohání umělá inteligence. K dokonalosti mají daleko. AI je pořád ještě především inženýrský produkt. Právě proto mohu vnímat chatbota jako kolegu z oboru. Je mnohem chytřejší než já, ale maličko odtržený od života, což je poznat, kdykoli otevře pusu. Prozatím.

Až si OpenAI, Anthropic a další firmy pořídí dostatek psychologů a dalších společenskovedních odborníků – ano, také novinářů a editorů –, začne nová etapa vývoje AI. Dokonalejší napodobení člověka je koneckonců jen složitá matematická funkce, transformace vstupu na výstup, jedničky a nuly v počítači.

A pak to teprve začne být opravdu zajímavé.

Stručně

AI dnes píše minimálně na úrovni slušného lidského průměru, často lépe, zvláště u nebeletristických textů.

Hlavní síla AI není jen v psaní, ale v přípravě: návrhy témat, rešerše, struktura textu a vysvětlování složitých pojmů.

Nekvalitní „AI slop“ je důsledek motivací sociálních sítí a zadání, ne vnitřní vlastnost AI; nástroj dělá přesně to, co po něm chceme.

Psaní není totéž co myšlení, AI pomáhá hlavně těm, kdo myslí jasně, ale mají potíže s písemným projevem či jazykem.

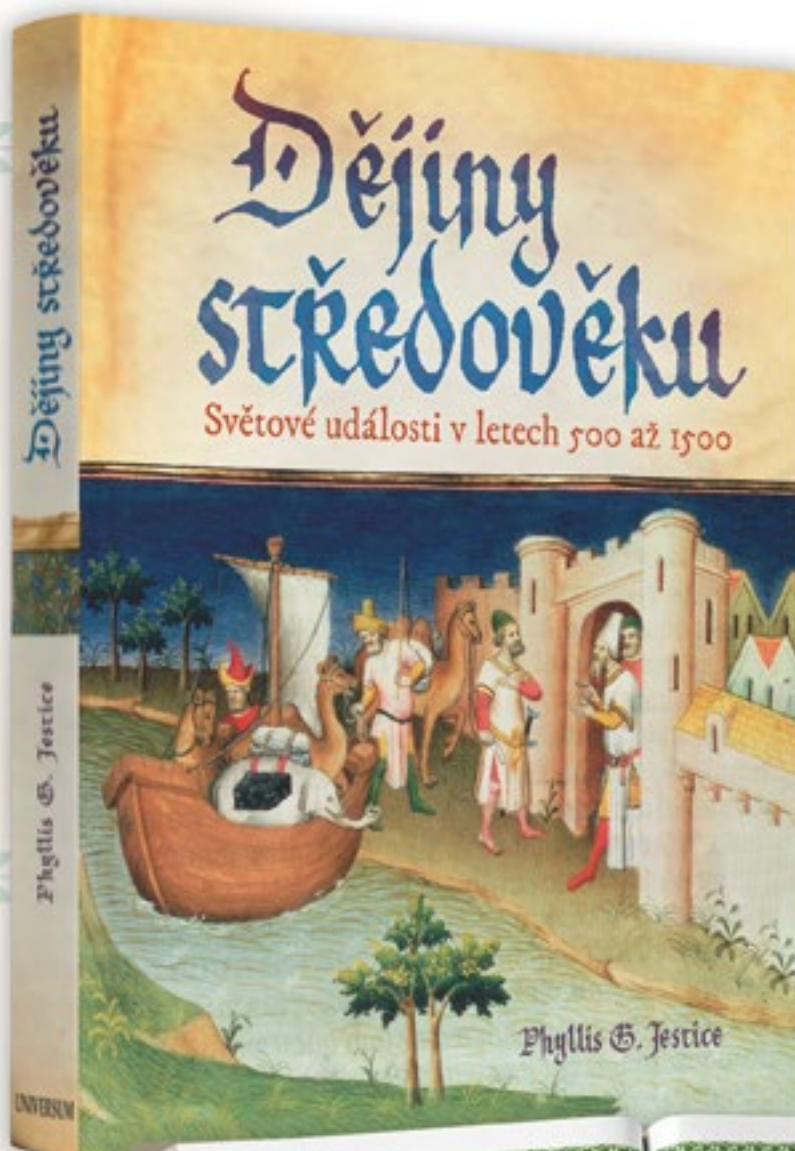
Styl AI se stane silným vzorem, postupně vznikne nová estetika psaní, kterou mladší generace přijme a starší bude kritizovat.

S větším zapojením společenskovedních odborníků se AI přiblíží lidskému projevu a celá proměna psaní a komunikace se ještě prohloubí.

PETR KOUBSKÝ

Přetištěno s laskavým svolením autorovým a Deníku N.

Fascinující kniha o období, jež utvářelo svět, ve kterém dnes žijeme...

Phyllis G. Jestice

DĚJINY STŘEDOVĚKU

Kniha popisuje události v bouřlivých dobách od pádu Římské říše na sklonku 5. století do roku 1500, kdy kontakty mezi Evropou a Amerikou začaly měnit běh dějin. Tato kniha zkoumá vzestup křesťanství, ohromující pokroky ve vědě a umění v islámském světě, rozvoj hospodářských velmocí v Africe a vznik mocných států v Americe, rozkvět obchodu ve střední Asii a Číně, křížové výpravy a další konflikty v Evropě a jiných částech světa. Phyllis G. Jestice představuje osobnosti, technologie, politiku a kultury, jež definovaly zásadní éru v dějinách lidstva.

Váz., 256 stran, 22,5 x 28 cm

699,-

Otevřený dopis k plánu zrušit Ústav translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Dne 18. 6. 2026 nám vedení FF UK oznámilo, že zamýšlí k 1. lednu 2027 zrušit Ústav translatologie. Část našich zaměstnanců by měla přejít na čtyři filologické katedry, a translatologické programy by měly být postupně přeměněny ve specializace filologických programů. My, zaměstnanci ÚTRL, považujeme toto rozhodnutí za nepromyšlené a formu, jakou nám bylo bez jakéhokoli předchozího varování definitivně sděleno, za velmi nešťastnou.

Ústav translatologie má dlouhou historii (roku 2023 se slavilo 60. výročí založení oboru), unikátní postavení v rámci ČR a významné zahraniční vazby. Překlad a tlumočení jsou disciplíny, které se uplatňují ve všech oblastech lidské činnosti: v mezinárodních institucích, v politickém a diplomatickém kontextu (včetně ozbrojených sil), v soudnictví a ve správních záležitostech, ve zdravotnictví, ve vzdělávání, v kultuře i v podnikatelské sféře. Zcela výjimečný je umělecký překlad, dovednost, k níž je třeba mít nejenom talent, ale i nezbytný řemeslný základ. V době, kdy dochází k rozmachu a masovému používání umělé inteligence, jsou zkušenosti překladatelů potřebnější než dříve, aby excesy a omyly AI dokázali odhalit a napravit. V mnoha oblastech je lidský překladatel a tlumočník nenahraditelný; kvůli překlepu sice nikdo nezemře, ale kvůli špatně přeloženému návodu k obsluze elektrického zařízení už třeba ano, nehledě na možná nedorozumění s fatálními následky vzniklá vinou chybného tlumočení.

Profesionální tlumočení a překlad v uvedených oblastech vyžaduje intenzivní a cílenou odbornou přípravu. Všechny tyto potřebné kompetence můžeme našim studentům a studentkám předávat díky tomu, že je pro nás určující translatologické hledisko, že sledujeme aktuální dění v oboru a že máme profesní a institucionální zakotvení a vazby. Hluboký význam má i výzkum, proto důležitost translatologie roste právě nyní, v době algoritmů.

Ústav translatologie je nejenom souborem jednotlivých jazykových oddělení (vyučuje se tu překlad a tlumočení: angličtina, francouzština, němčina, španělština a ruština, vždy v kombinaci s češtinou), ale má specifickou synergii díky řadě předmětů společných pro všechny jazyky. Podstatný je i důraz na kultivaci češtiny, která se vyučuje právě ve společném základu, kdežto na filologiích cizích jazyků zcela chybí. V žádné jiné instituci se čeština v spojení s cizími jazyky nevyučuje s tak výraznými dopady

na praxi. Rozdělení ÚTRL na čtyři části a začlenění translatologie do programů, které mají primárně jiné cíle, by vedlo ke ztrátě této jedinečné synergie a postupnému úpadku až zániku našeho oboru.

Na Ústavu translatologie FF UK vždy působila a dodnes působí řada výrazných osobností, oceňovaných jak v zahraničí, tak v ČR (naši vyučující jsou nositeli francouzských státních vyznamenání, cen Magnesia Litera, Jungmannovy ceny a tvůrčích ocenění, Zlaté stuhy a Státní ceny za překlad, jsou akreditovanými tlumočníky pro instituce EU, tlumočí nejsledovanější TV přenosy, dění na festivalech apod.), studenti se pravidelně úspěšně účastní překladatelských soutěží, absolventi pracují jako překladatelé a tlumočníci pro evropské instituce, dobře se prosazují na domácím i zahraničním trhu práce, v kultuře či politice.

Jsme si vědomi neúprosných ekonomických hledisek (byť se zdá, že ekonomické ukazatele nejsou v případě návrhu na zrušení ÚTRL primární) a jsme připraveni pracovat na vnitřní restrukturalizaci ÚTRL tak, abychom nadále byli silným pracovištěm.

Proti zrušení Ústavu translatologie FF UK důrazně protestujeme a žádáme veřejnost o podporu: Podepište, prosím, naši **petici**. Zároveň pevně doufáme, že se podaří nalézt řešení, které zohlední specifika Ústavu translatologie a umožní mu rozvoj i v budoucnu.

JMÉNEM ZAMĚSTNANCŮ ÚTRL FF UK
kontakt: utrl@ff.cuni.cz
web: <https://translatologie.cz/>

15. července 2026

Kontaktní osoby pro další informace:
doc. Tomáš Svoboda, ředitel ÚTRL FF UK
tomas.svoboda@ff.cuni.cz

Prof. Ivana Čenková, dlouholetá garantka a koordinátorka
oboru tlumočení ÚTRL FF UK:
ivana.cenkova@ff.cuni.cz

PhDr. Anežka Charvátová, vyučující ÚTRL FF UK
a předsedkyně Obce překladatelů
anezka.charvatova@ff.cuni.cz

K dění na ÚTRL

Dne 18. června jako by se pro Ústav translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (ÚTRL) zastavil čas. Vedení fakulty zástupcům ústavu oznámilo svůj záměr ÚTRL k začátku nového kalendářního roku zrušit. Záměr byl pak o týden později sdělen oficiálně i širší fakultní veřejnosti. Při té příležitosti jsem jako ředitel ústavu vystoupil a vyjádřil – jménem pracovníků ústavu – nesouhlas s navrženým postupem. Od té doby se dalo do pohybu mnoho věcí. Vytvořili jsme webovou stránku *translatologie.cz*, petici *Za záchranu oboru translatologie na FF UK* (petice.com) a oslovili jsme spřízněné organizace a akademiky s prosbou o podporu. Petici k dnešnímu dni podepsalo přes 8 600 signatářů – děkuji všem Vám, kdo jste se již pod petici podepsali. Podpůrný dopis nám zaslalo přes 25 osob a subjektů, Jednota tlumočnicků a překladatelů byla první z ČR – moc děkujeme!

S kolegy z ústavu vystupujeme v médiích, píšeme články, účastníme se veřejných debat a řady jednání. Zdá se, že díky zájmu médií se česká veřejnost naučila nové cizí slovo, translatologie. Jestli neblahý záměr vedení FF zatím přinesl alespoň něco pozitivního, jsou to slova podpory a solidarity, která přicházejí e-mailem, objevují se v komentářích v petici a v podpůrných dopisech. Je vidět, že jsme svou práci nedělali nadarmo a že mnozí v této zemi i za hranicemi oceňují význam ústavu a jeho přínos pro vzdělávání studujících a vědecké poznání v oboru translatologie a také ve všech oblastech, kde se naši absolventi a absolventky uplatňují, ať už tlumočí, překládají anebo bádají.

Aktuálně se o budoucnosti ÚTRL na FF stále jedná, klíčové hlasování v Akademickém senátu FF UK proběhne pravděpodobně v říjnu či v listopadu. O ústavu tak ještě není definitivně rozhodnuto – i nadále potřebujeme podporu. Pokud jste ještě nepodepsali petici, prosíme o její podpis co nejdříve.

Čas se na konci června sice na chvíli zastavil, ale přes léto se nově rozběhl. Doufejme, že ústav dostane šanci vydat se do alternativní budoucnosti. Pevně věřím a doufám, že ústav – a s ním i obor translatologie u nás – z této složité situace nakonec vyjde nikoli oslabený, ale silnější.

TOMÁŠ SVOBODA

Audiovizuální překlad poprvé na Šrámkově Sobotce

Jubilejní 70. ročník Šrámkovy Sobotky, festivalu českého jazyka, řeči a literatury, nabídl letos vůbec poprvé také dílnu Audiovizuální překlad v praxi aneb z papíru na plátno (z AJ). Bylo velké štěstí, že se dílnu podařilo vůbec otevřít, protože v posledních ročnících organizátoři bojují s nezájmem o překladatelské projekty. Čtyřdenní workshop vedly překladatelky Barbora Plecítá a Pavlína Kratochvílová, které se dlouhodobě věnují audiovizuálnímu překladu pro streamingové platformy. Barbora Plecítá překládá z angličtiny a francouzštiny, Pavlína Kratochvílová z angličtiny a španělštiny.

Účastnice dorazily s rozmanitým profesním i studijním zázemím, od scenáristiky na FAMU přes překladatelství až po bohemistiku. Zdánlivě nesourodou skupinu pojil zájem o filmovou tvorbu i o jazyk a rozdílné životní cesty frekventantek se ukázaly být velkým přínosem. Společně se během čtyř dnů ponořily do specifik audiovizuálního překladu a na praktických ukázkách si vyzkoušely, proč u filmů a seriálů nestačí pouze jazyková a významová správnost. Byla radost pozorovat, jak se všechny zapojovaly a hýřily skvělými nápady a řešeními.

Pozvánka na podzimní jeronýmský výlet na zámek Vrchotovy Janovice

Milé kolegyně a milí kolegové,

jak velí tradice, na podzim se bude opět konat náš tradiční jeronýmský výlet, a to v sobotu 3. října 2026. Tentokrát společně navštívíme zámek Vrchotovy Janovice v okrese Benešov. Jeho základem je vodní tvrz z přelomu 15. a 16. století, během 18. století rokokově přestavěná. V polovině 19. století byl exteriér zámku novogoticky upraven. Posledním soukromým majitelem zámku byla baronka Sidonie Nádherná, mecenáška a organizátorka kulturního života. Kolem zámku se rozprostírá anglický park.

Do Vrchotových Janovic pojedeme v 8.51 z hlavního nádraží (8.56 Vršovice, 9.00 Zahradní Město) spěšným vlakem Sázava do Olbramovic (9.51), kde v 9.54 přestoupíme na vlak do Vrchotových Janovic (10.01). S lítačkou si můžete koupit jízdenku ze Zahradního Města nebo ještě lépe na 7 pásem (84/42 Kč). Z nádraží půjdeme asi 20 minut městysem k zámku.

Prohlídku s průvodcem máme objednanou na 11.00 hodin, vstupné činí 140 Kč, snížené 100 Kč a prohlídka trvá hodinu. Vedle zámku se nachází restaurace Na Rychtě, kde poobědváme.

Kdo by nechtěl jít na pěší výlet, může jet zpět vlakem z Vrchotových Janovic ve 13.03 nebo 15.03 s přestupem v Olbramovicích nebo Benešově, případně autobusem (od sokolovny) v 13.18 rovněž do Benešova.

Turisté se vydají naučnou stezkou Po stopách Sidonie Nádherné do cca 6 km vzdálených Olbramovic. Odtud jezdí rychlíky (všechny se jmenují Vltava) v 15.20, 16.20, 17.20. Cesta do Prahy trvá 50 minut.

Jako obvykle budeme pozvánku možná upravovat poté, co trasu projdeme a zjistíme, jak všechno funguje. Aktualizace najdete zde:

<https://www.jtpunion.org/udalost/pozvanka-na-podzimni-jeronymsky-vylet-na-zamek-vrchotovy-janovice/>

Rovněž budu prosit, aby se mi zájemci nahlásili, bude třeba zarezervovat potřebný počet míst v restauraci.

Na výlet zveme srdečně naše členy, jejich rodinné příslušníky a přátele, zkrátka všechny, kde se chtějí podívat na méně známý zámek, trochu se projít a setkat se s kolegy.

ALENA ŠOURKOVÁ
alena.sourkova@tiscali.cz

Jazyk v priestore: Linguistic landscape v preklade a komunikácii

OD TEXTU K PREKLADU XIX – 2. časť: Linguistic Landscape. JTP Praha, 2025.

Eds. doc. PhDr. Alena Ďuricová, CSc. a Mgr. Jana Štefaňáková, PhD., univ. doc. Rec.: prof. PhDr. Mária Vajičková, CSc. a doc. PaedDr. Zuzana Gašová, PhD. ISBN 978-80-7374-141-9.

Už devätnásť rokov sa rozvíja tradícia translatologických konferencií o odbornej komunikácii, texte a preklade, následne vychádza zborník príspevkov z týchto vedeckých podujatí, vydáva ho Jednota tlumočníkov a prekladateľov (JTP) v Prahe v spolupráci s Katedrou germanistiky FF UMB v Banskej Bystrici. Kým prvá časť zborníka *Od textu k prekladu* sa venuje najmä všeobecným otázkam prekladu, tlmočenia a odborného štýlu, druhá časť zborníka začala vychádzať až neskôr s podtitulom *Linguistic Landscape* (jazyková krajina), doplnená býva zaujímavým autorskými fotografiami, tabuľkami a grafmi. Dvojdielny formát publikácie bol zavedený iba od XIV. ročníka (t. j. od r. 2020).

V predslove editorka J. Štefaňáková výstižne objasnila polytematickosť aktuálneho ročníka tejto série zborníkov: „Spoločným menovateľom štúdií je ich zameranie na multimodálnu semiosféru verejného priestoru, ktorá poskytuje bohatý empirický materiál pre lingvistický, prekladateľský, sociolingvistický a semiotický výskum. Predložené príspevky sa sústreďujú na rôzne podoby vizuálno-verbálnej komunikácie, a to od názvov ulíc, pietnych priestorov a kultúrnych inštitúcií až po komerčné prostredie, verejné podujatia či univerzitné kampusy. Spája ich záujem o to, ako sa jazyk, obraz, grafické prvky a kultúrne kódy podieľajú na vytváraní jazykovej

krajiny v spoločenskom a kultúrnom kontexte“ (s. 5).

K interdisciplinárnemu profilu zborníka prispieva aj niekoľko štúdií venovaných onymickej krajine, ktoré analyzuje vizuálnu reprezentáciu osobných mien, tentokrát ide o **bilin-gválne slovensko-maďarské prostredie**. Do tejto oblasti príspevkov patrí: a) *Toponymická krajina urbanovým v Rimavskej Sobote: preklad názvov*

ulíc v bilin-gválnom prostredí (s. 6–18), autorom štúdie je **Ladislav Angyal** (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF), ktorý v závere uvádza pozoruhodnú štatistickú analýzu urbanoným: „Väčšina názvov ulíc v Rimavskej Sobote odvodených od vlastných mien pochádza z antroponým (44; 40%). Časti názvu odkazujúce na osobné meno sa z východiskového jazyka prenášajú do cieľového jazyka najčastejšie

v pôvodnej podobe, bez zmien (vý-požičkou). Urbanonymá odvodené od toponým tvoria zvyšnú časť (11; 10%).“ b) Problematiku dvoj-jazyčného používania osobných mien rieši aj vysokoškolský pedagóg onomastik **Ján Bauko** (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF). Svoj príspevok pod názvom *Antroponymá v bilin-gválnej jazykovej krajine* (s. 29–42) uzatvára konštatovaním: „Slovensko-maďarské národnostne zmiešané územie na južnom Slovensku charakterizuje bilin-gválna jazyková i onymická krajina. Dvoj-jazyčné prostredie vplýva aj na vizualizáciu vlastných mien, ktoré sa objavujú vo verejnom priestore v štátnom i menštinovom jazyku, resp. v rôznych cudzích jazykoch. Onymá (aj iné nápisy) uvádzané v menšinových jazykoch plnia etnoidentifikačnú funkciu.“ c) **Károly Presinszky** (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF) vypracoval sociolingvistickú štúdiu *Postoje Maďarov na Slovensku k bilin-gválnej jazykovej krajine* (s. 98). O postojoch obyvateľov v bilin-gválnom prostredí konštatuje, že „respondenti dominantne podporujú bilin-gválne označenia na úradných budovách, cestných tabuliach či pamätníkoch. Vnímajú ich ako prirodzené právo a prejav rešpektu voči menšine.“

Zdenko Dobrík (FF UMB) sumarizoval svoje aktuálne výskumy v príspevku *Revitalizácia kultúrnej pamäti v jazykovej krajine* (s. 42–50). Zameral sa na históriu bývalej židovskej synagógy vo Zvolene, zdôrazňujúc potrebu oživovania kultúrnej pamäti „*Výstava Boli (a sú) tu s nami vo Zvolene napomohla opätovnej sociálnej inklúzii do verejného priestoru židovskej komunity, ktorá bola najmä v období národného socializmu na Slovensku od roku 1939*

až do 1945, ale aj po skončení 2. svetovej vojny, jazykovo a sociálne stigmatizovaná a vystavená rôznym podobám sociálnej exklúzie.“ Jazykovedec dialektológ **Jaroslav Krško** (FF UMB) v štúdií Jazyková krajina komerčného podujatia Oberačka po sebechlebsky v Sebechleboch – Starej Hore (s. 68–82) sleduje nárečové prvky („po sebechlebsky“) na tabuliach a v iných písomných ponukách na dedinskej slávnosti. Nápis neslúžia len na odovzdanie informácie, ale fungujú ako marketingový a kultúrny nástroj. Vytvárajú pocit autenticity a tradície, prislusnosť k regiónu a aj istý druh lokálpatriotizmu. Pri typológii nápisov využíva rozdelenie nápisov na oficiálne (organizátori), komerčné (predajcovia) a neformálne/spontánne texty s prvkami sebechlebského nárečia. Dokumentuje, ako lokálne dialekty, folklórne prvky i vizuálne motívy vstupujú do verejnej komunikácie. **Alena Ďuricová** (FF UMB) sa v príspevku pod názvom Veľkoplošné reklamy – súčasť jazykovej krajiny (s. 50–58) venovala výskumu jazykovej krajiny, konkrétne analýze vizuálnej a jazykovej podoby veľkoplošných reklám (billboardy, megaboardy) vo verejnom priestore, pričom sledovala aj využívanie anglicizmov, germanizmov a iných cudzojazyčných výrazov vo veľkoplošnej reklame. **Eva Molnárová** (FF UMB) sumarizovala svoje výskumy v štúdií Aktér „obchod“ v jazykovej krajine mesta Erlangen (s. 92–97), jej empirické výskumy jazykovej krajiny nemeckého mesta Erlangen boli zamerané na komerčnú sféru a obchodné priestory. Hlavným okruhom jej výskumu bol jazykový repertoár a multimodálnosť jazykovej krajiny. Sleduje tiež, aké jazyky dominantne vystupujú vo vizuálnom priestore obchodu (dominantná nemčina, angličtina, prípadne jazyky iných

národnostných menšín). Zameriava sa na funkciu jazyka v obchode, všíma si rozdiel medzi jeho informačnou a symbolickou funkciou. **Jana Štefaňáková** (FF UMB) nastolila aktuálnu tému – uskutočnila analýzu reklamných prvkov v univerzitnom prostredí. Jej príspevok pod názvom Reklama v jazykovej krajine univerzitného kampusu – na príklade kampusu UMB na Tajovského ulici v Banskej Bystrici (s. 106) poukazuje na multilingválnosť a multimodálnosť v akademickom prostredí. Podľa autorky akademické prostredie predstavuje dynamický semiotický priestor, v ktorom sa prelínajú komunikačné stratégie, kultúrne reprezentácie s cieľom formovania identity študentskej komunity. **Jana Lauková** (FF UMB) v nemeckojazyčnej štúdií Grafische Elemente auf den ausgewählten Schildern in der Sprachlandschaft von Banská Bystrica (s. 83–91) skúmala grafické prvky, ako sú logá, symboly, farby, piktogramy a typografia, ktoré zohrávajú v jazykovej krajine Banskej Bystrice kľúčovú úlohu. Nielenže dopĺňajú písaný jazyk, ale často výrazne ovplyvňujú vnímanie a zrozumiteľnosť informácie. Štylizované historické erby, piktogramy alebo farebné kódovanie pomáhajú turistom rýchlo identifikovať kľúčové informácie uvedené v slovenčine, angličtine alebo nemčine.

Dva príspevky sú zamerané na pietne miesta: a) **Marianna Bachledová** (FF UMB) v príspevku Intimita: vnútorná jazyková krajina banskobystrického krematória (s. 19–28) vecne, ale aj pomerne kriticky hodnotí miesta posledného odpočinku, čerpajúc tiež poznatky z histórie pohrebných zvyklostí. Podčiarkuje, že ak aj „väčšina z nás sa krematóriá asociujú so smútkom a strachom, je faktom, že v modernej, najmä mestskej

spoločnosti plnia nesmierne dôležitú úlohu. Okrem toho, že sa v nich prelínajú spirituálne a materiálne prejavy našej kultúry, zahraničný výskum jasne ukazuje, že rituály, ktoré sa v nich odohrávajú, sú pre človeka zo psychologického hľadiska nesmierne dôležité.“ b) Podobný objekt výskumu si zvolila aj **Petra Jesenská** (FF UMB) v príspevku Jazyková krajina a multimodálna semiosféra cintorína v Turčianskych Tepliciach: lingvisticko-semiotická analýza verejného priestoru (s. 59–67). Jazyková krajina cintorína je primárne monolingválna s výraznou prevahou spisovnej slovenčiny, avšak s prítomnosťou diachrónnych (historických) a sakrálnych vrstiev, na pomníkoch sa vyskytujú aj latinské citáty, resp. latinské sakrálné skratky (R.I.P., I.H.S.). Prostredníctvom sprievodného výkladu správcu cintorína a s empatiou prezentuje nápisy na náhrobných tabuliach známych osobností (napr. maliar Mikuláš Galanda) i menej známych zosnulých.

Zborník *Od textu k prekladu* s podtitulom *Linguistic Landscape 2025/2* je dokladom širokospektrálneho záberu autorov príspevkov – translatológov a lingvistov. Podľa slov editoriek ich tematická a metodologická pestrosť potvrdzujú, že jazyková krajina je živým, dynamickým a interdisciplinárnym priestorom, v ktorom sa stretávajú jazykové, kultúrne, sociálne a vizuálne dimenzie verejného života. Zborník možno odporúčať do pozornosti študentom humanitných disciplín, môže však byť podnetným materiálom aj pre prekladateľov, vysokoškolských pedagógov, odborníkov v rôznych sférach vzdelávania a pre všetkých, ktorí sa zaujímajú o komplexnú podobu jazyka v súčasných verejných priestoroch.

PAEDDR. HEDVIGA KUBIŠOVÁ, PHD.

hedakuba@gmail.com

Sv. Jeroným v kostele Nanebevzetí Panny Marie a sv. Mikuláše ve Žďáru nad Sázavou

Sv. Jeroným – kostel Nanebevzetí Panny Marie a sv. Mikuláše ve Žďáru nad Sázavou

Sv. Jeroným v kostele v Postojne

foto A. ŠOURKOVÁ

Dále vyšlo (nebo vyjde)...

Česko-český slovník. 2. díl / Petr Soukup. 1. vyd.
Praha: Petr Soukup, 2026. ISBN 978-80-909027-6-3.

**Výkladový slovník nejdůležitějších jmen
a věcných pojmů Nového zákona** / Josef Kurz.
1. vyd. Praha: Mgr. Margita Michalková.
ISBN 978-80-11-08989-4.

**Atlas nářečí českého jazyka – lokál plurálu
substantiv** / Martina Ireinová, Vít Voženílek a kol.
1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci,
2026. ISBN 978-80-244-6725-2: Kč 299,00.

**Akademická encyklopedie českých dějin. Svazek
XI, Poh-Praha: (Pohanství – Praha, pražská
města)** / Jaroslav Pánek. Praha: Historický
ústav, 2026. ISBN 978-80-7286-445-4.

**Akademická encyklopedie českých
dějin. Svazek XII, Prach-Q: (Prácheňsko –
quodlibet)** / Jaroslav Pánek. Praha: Historický
ústav, 2026. ISBN 978-80-7286-446-1.

**Encyklopedie českých právních dějin.
Rejstříky** / Karel Schelle, Jaromír Tauchen (eds).
1. vyd. Plzeň – Brno: Vydavatelství a nakladatelství
Aleš Čeněk, s.r.o. v koedici s Key Publishing s.r.o.
ISBN 978-80-7380-569-2, 978-80-7418-238-9.

Endemické druhy české květeny / Zdeněk Kaplan,
Jan Suda. 1. vyd. Praha: Středisko společných činností
AV ČR, 2027. ISBN 978-80-200-3761-9.

**Atlas klimatické změny: vizuální průvodce
vědou a daty** / Ondřej Příbyla, Petr Daniš.
1. vyd. Brno: Otevřená data o klimatu, z.ú., 2026.
ISBN 978-80-909942-1-8.

Praha, Academia, 2026

Slovník termínů slovesného folkloru Česko /
Jaroslav Očenášek. 1. vyd. ISBN 978-80-200-3696-4.

**Kronika komunistického teroru: Československo
v letech 1948 až 1953** / Jiří Padevět. 1. vyd.
ISBN 978-80-200-3714-5.

Masožravé rostliny. Kniha pro entuziasty /
Miloslav Studnička. 1. vyd. ISBN 978-80-200-3648-3.

Praha, ALBI Česká republika a.s, 2026

500 fantastických faktů. Člověk /
1. vyd. ISBN 978-80-7688-487-8.

500 fantastických faktů. Vesmír /
1. vyd. ISBN 978-80-7688-485-4.

500 fantastických faktů. Země /
1. vyd. ISBN 978-80-7688-484-7.

Praha, Euromedia Group, 2026

Atlas dřevin / Aleksandra Halarewicz. 1. vyd.
ISBN 978-80-7639-334-9.

Atlas dřevin / Aleksandra Halarewicz. 1. vyd.
ISBN 978-80-7639-336-3.

Atlas minerálů a hornin / Jerzy Żaba,
Irena V. Žaba. 2. vyd. ISBN 978-80-7639-559-6.

Atlas psů / Izabela Przeczek. 1. vyd.
ISBN 978-80-7639-347-9.

Pražské adresy / Stanislava Jarolímková. 1. vyd.
ISBN 978-80-284-1310-1.

ALENA ŠOURKOVÁ

ToP

(tlumočení-překlad)

Číslo 161 ročník XXXVII – 2026

podzim 2026

ToP (tlumočení-překlad)

Odborný bulletin Jednoty tlumočnicků
a překladatelů

ISSN 1210-4159 (tištěná verze,
1990–2014)

ISSN 2336-8888 (elektronická verze
od 2015, platí i pro elektronický archiv
starších ročníků)

JTP je členem Mezinárodní federace
překladatelů FIT – Fédération
internationale des traducteurs,
organizace třídy „A“ uznané UNESCO.

šéfredaktor Petr Kautský

redakční rada Prof. PhDr. Ivana
Čeňková, CSc., Amalaine Diabová,
Ing. Miroslav Herold, CSc., PhDr. Milan
Hrdlička, CSc., Mgr. Edita Jiráková
Ph.D., Mgr. Marie Příbylová,
PhDr. Andrej Rády, doc. PhDr. Tomáš
Svoboda, Ph.D., Mgr. Alena Šourková,
Mgr. Andreas Weber

grafická úprava Šimon Sedláček

redakce

JTP – ToP, Senovážné nám. 23,
110 00 Praha 1

Telefon: 224 142 312

E-mail: jtp@jtpunion.org

www.jtpunion.org

Facebook: [jtp@jtpunion.org](https://www.facebook.com/jtp@jtpunion.org)

Ke stažení zdarma na stránkách JTP:
www.jtpunion.org

Registrace MK ČR 6198 TS: 7B B1.

Čtvrtletník. Vychází jen ve formátu PDF.

Uzávěrka tohoto čísla 15. 9. 2026.

Vydala © Jednota tlumočnicků
a překladatelů, IČ CZ002505676.

Za obsah článků odpovídají autoři. Texty
neprošly jazykovou úpravou. Příspěvky
nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce.
Příspěvky se nehonorují. Příspěvky
zde otištěné nesmí být reprodukovány
v žádné formě, ani elektronickým či
mechanickým způsobem, včetně systémů
pro ukládání a vyhledávání informací,
bez souhlasu držitelů copyrightu.
Citace z textů možno přetisknout pouze
s uvedením zdroje.

smos *k* CENTRUM

Senovážné nám. 23 a 22
mobil: +420 777 711 691

tradice

centrum Prahy, kvalitní zázemí
kanceláře, sály, široká škála služeb
lékařské služby

již od roku 1878